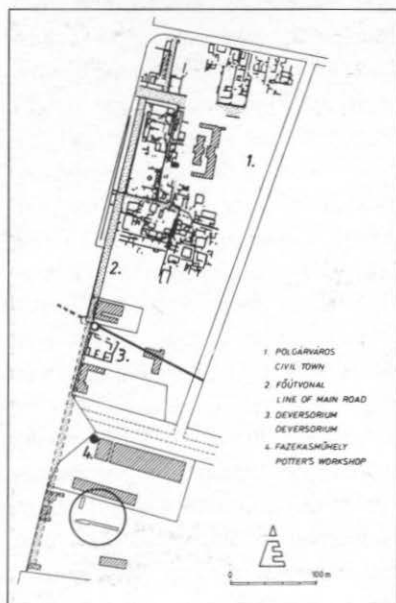

Kutatások az aquincumi polgárváros déli előterében

(Bp., III.ker. Szentendrei út 101.)

A Restaro Kft. a Szentendrei út 101. sz. alatt mélygarázsos, kétszintes épület építését tervezte. A terület a római kori polgárváros déli kapujából délre induló római kori főútvonal keleti oldala mentén fekszik, a déli városfaltól mintegy 90–120 méternyi távolságra. (30.kép) A korábbi feltárások eredményei alapján e helytől északra feküdt a városfalon

30. kép

Research in the southern outskirts of the Aquincum Civil Town

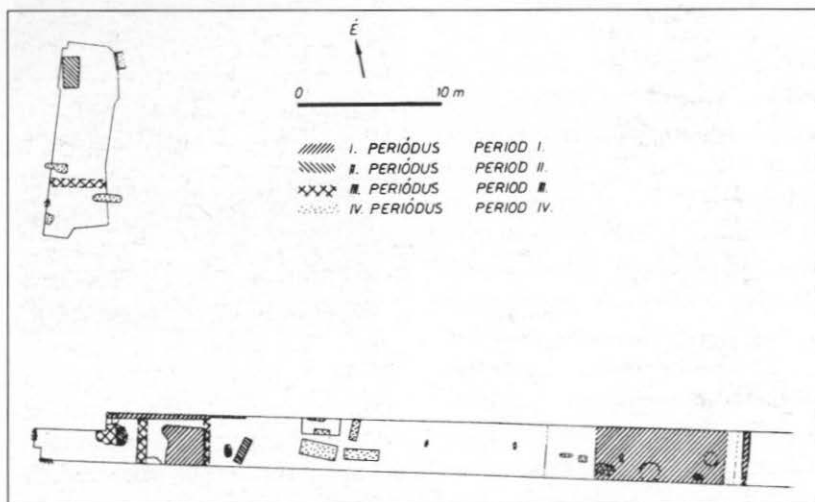
(Bp., District III, Szentendrei Street 101.)

A firm named Restaro Ltd. planned the construction of a two-storey building with an underground garage at lot 101 on Szentendrei Street. This area lay east of the Roman road that left towards the south from the southern gate of the Roman Period Civil Town. This site lay some 90-120 m outside the southern city wall (Figure 30). Previous excavations have revealed that an inn (*deversorium*) existed north of this site but still outside the wall while the so-called "potters' settlement near the Schütz Restaurant" functioned here from the beginning of the AD 3rd century onwards (BÓNIS 1993/95 230-231). As far as is known, no previous excavations have been carried out at the site under discussion here. However, cremation graves, altar stones devoted to Jupiter and other epigraphic monuments had been brought to the Aquincum Museum from its immediate environment (L. NAGY, 1937 265; K. SZIRMAI, 1984 255-256). These data allow the presumption that

kívüli vendégfogadó (*deversorium*), a 3. század elejétől az ún. Schütz vendéglő melletti fazekastelep (BÓNIS 1993/95 230–231.) működött. A területen ismereteink szerint régészeti feltárás még nem történt, azonban közvetlen környékéről hamvasztásos sírok, Jupiternek szentelt oltárkövek és más feliratos emlékek kerültek az Aquincumi Múzeumba (NAGY L. 1937 265; SZIRMAI 1984 255–256). Ezek az adatok a terület intenzív római kori használatát feltételezik. Miután a terület rétegvizsnyairól semmilyen korábbi információ nem állt rendelkezésünkre, előzetesen szondázó jellegű kutatást végeztünk. Erre került sor az 1997. évben.

the area was intensively occupied during the Roman Period. Since no previous information is available concerning the stratigraphy of this site, it was first necessary to carry out test excavations. It is this part of the work that took place in 1997.

The shorter side of this approximately 100 by 40 m lot lies adjacent to Szentendrei Street. The western end, next to Szentendrei Street, could not be investigated due to the presence of modern ruins in that section of the site. Therefore, only the lot's eastern section, away from the former Roman Period road, could be investigated. Two test trenches were opened. One of these ran east-west along the lot's

31. kép

A telek kb. 100 x 40 méteres, rövidebb oldalánál a Szentendrei útra csatlakozik. A telek nyugati, a Szentendrei útra csatlakozó végében a korábban ott állt épület romjai miatt kutatni nem tudtunk, így egyelőre csak a keleti – a római kori főútvonaltól távolabbra eső – telekrészt kutathattuk. Két kutatóárkot húztunk, egyiket a déli telekhatáron kelet-nyugati irányban (1. árok), a másikat erre merőlegesen (2. árok). Az árok szélessége 3-4 méter között volt. A mintegy háromhetes munka eredményei igazolni látszanak a terület intenzív római kori használatára vonatkozó feltételezéseinket. (31.kép)

A jelenleg vízszintes felszín alatt a törmelékes legújabb kori (20. századi) feltöltés 80-200 cm vastagságban húzódott. Eredetileg a terület kelet felé – a római kori főúttól a Duna irányába – erősen lejtett. (32.kép) A legújabb kori törmelék alatt világosbarna, humuszos réteg volt, alatta húzódtak a korábbi kultúrrétegek, kb. 60-80 cm vastagságban. Ezalatt találtuk az árok nyugati oldalán a sárga homokos, a Duna felé eső területre pedig a szürkés agyagos altalajt.

I. periódus: A terület legkorábbi használatára utalnak az elsősorban az 1. árokban megfigyelhető hatalmas cölöpkötegek(?) gödrei, agyagtéglából épített falrészletek, valamint a kutatott terület legkeletibb,

southern edge (Trench 1). The other (Trench 2) ran perpendicular to the first. The breadth of the trenches varied between 3 to 4 m. The results of some three weeks of excavations seem to reconfirm our hypotheses concerning the intensive Roman Period use of this area (Figure 31).

A 80-200 cm thick Modern Age (20th century) fill was found below the horizontal present-day surface. Originally, however, the area steeply sloped towards the east

32. kép

from the Roman Period main road in the direction of the Danube (Figure 32). The 60-80 cm thick earlier culture bearing layers were

legmélyebb részén tapasztalt fekete, döngölt betöltésű árok és környezete. A tárgyalt részletek közötti alaprajzi összefüggést egyelőre csak a metszetek alapján feltételezzük. Az objektumokból előkerült igen kevés leletanyag nem alkalmas egyelőre a periódus pontos datálására.

II. periódus: A korábbi temetkezési réteg, zömmel szarkofágos, illetve kőláda sírjai tartoztak ebbe a periódusba. Jellemző az idesorolt mintegy hat csontvázas temetkezésre az észak-déli tájolás, a sírok relatív nagyobb mélysége, a viszonylagos leletgazdagság, amelyre a rablások nagy száma is utal. Kiemelendők a 18. sír mellékletei közül az igen gazdag üvegleletek, (33.kép) valamint az egyszerű gagát nyaklanc. (34.kép) A mellékletek alapján ez a periódus a 3. században, viszonylag rövid ideig tartott. Erre utal a sírok laza, egymástól távol eső elhelyezkedése, valamint a szuperpozíciók hiánya.

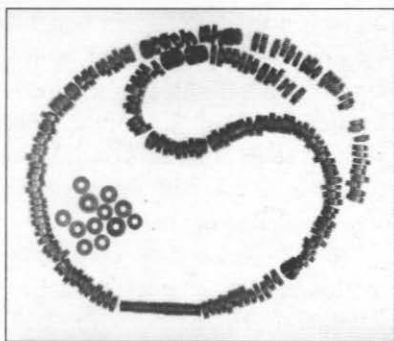
III. periódus: A terület temetkezési funkciója a 3. században egy időre megszakadt. Az 5. szarkofágos sír

found beneath the Modern Age rubble and a subsequent light brown, humus rich deposit. Further down, a yellow sandy fill was found on the western sides of trenches, while the subsoil was grayish and clayey in areas located closer to the Danube.

Period I. The earliest occupation in this area is characterized predominantly by the holes for large bundles of posts, wall sections built from mud bricks as well as a ditch and its environment with a pounded black fill that was found in the easternmost, deepest section of the excavated area. Structural connections between the isolated groundplan details under discussion here may only be hypothesized on the basis of section drawings. To date, the scarce artifactual material brought to light from fea-

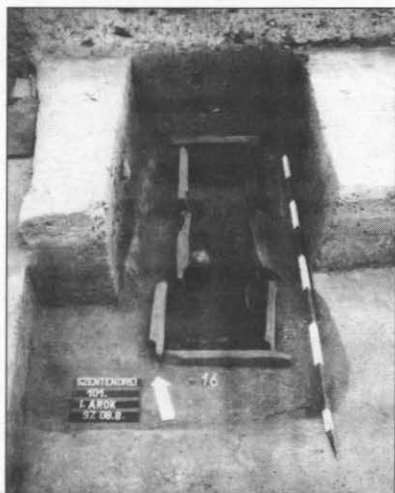

33. kép

34. kép

főlé ásott személgödör, illetve néhány sóderos falalap jelzi ezt a periódust. Az épület funkciója egyelőre tisztázatlan. Némi utalást szolgáltat azonban erre vonatkozóan a személgödör betöltése, amely nem ház-

35. kép

tures here is not sufficient to allow accurate dating.

Period II. It was predominantly the sarcophagi and stone box burials of the earlier burial stratum that belonged to this period. Some six inhumation graves assigned to this period are characterized by north to south orientation, relatively great depths and rather rich grave goods, something also indicated by the indirect evidence of grave robbery. Among the grave goods in Grave 18, especially outstanding specimens include a rich find of glass artifacts (*Figure 33*) and a simple jet necklace (*Figure 34*). On the basis of artifacts, this period may be dated to the relatively short time interval in the AD 3rd century. This is shown by the loose, dispersed location of graves as well as the lack of superposed features.

Period III. This area's function as a cemetery was shortly disrupted during the AD 3rd century. This period is characterized by the refuse pit dug above a sarcophagus burial (Grave 5) and a few gravel-based wall foundations. To date, the function of this building is still to be clarified. From this point of view, it may be of interest that the fill of the refuse pit did not contain sherds from domestic pottery. In addition to the several hundreds of sherds

tartási hulladékot tartalmazott. A szemétdöbörből származó többszáz kerámiatöredéken kívül azonban csak némi vas, illetve csonteszköz került elő belőle.

IV. periódus: A 4. században ismét temetkezésre használták a területet.

Az ide sorolható mintegy 13 sír többnyire kelet-nyugati irányítású. Jellegetesek a téglasírok (35.kép), és a melléklet nélküli temetkezések. Külön csoportot alkotnak azok a kisméretű téglából épített, kelet-nyugati irányítású, rózsaszín, meszes habarccsal leöntött (?) sírok, melyek szorosan egymás mellett helyezkedtek el. (36.kép) A csoport mindegyik sírja rablott volt. Szórványként néhány, a 4. század végére utaló érem ill. néhány tárgy- és csonttöredék került elő betöltésükből.

A szondázó jellegű feltárás eredménye alapján az építkezést megelőzően terület teljes kutatására várhatóan sor kerül.

36. kép

from this pit (Figure 35) only a few pieces of iron as well as bone implements were recovered from this feature.

Period IV. During the AD 4th century the area was again used as a burial ground. The 13 graves that can be assigned to this period are usually oriented in an east-west direction. Brick-lined graves and burials without gravegoods are most characteristic of this period. A separate group is formed by graves built using bricks, were oriented east-west and covered (?) with pink plastering. The graves in this latter group had been dug closely side by side (Figure 36) and all of them were subsequently robbed. Sporadic finds from these features include a few coins dated to the end of the 4th century as well as a

Zsidi Paula

Irodalom–Literature

BÓNIS 1993/95 – BÓNIS É., Töpferei an der Südmauer der Aquincumer Zivilstadt neben dem „Schütz Gasthof“. Budapest Régiségei 30 (1993/95) 229–243.

NAGY L. 1937 – NAGY L., Az Aquincumi Múzeum kutatásai és gyarapodása az 1923–35 években. Budapest Régiségei 12 (1937) 273.

SZIRMAI 1984 – SZIRMAI K., Újabb feliratos kőemlékek az Aquincumi Múzeumban. Budapest Régiségei 25 (1984) 255–264.

few fragmentary objects and animal bones recovered from their fill.

On the basis of results yielded by these test excavations, the complete archaeological investigation of this area will be carried out prior to development.

Paula Zsidi